Brezčasna lepota in šarm

- Sevilla kot prestolnica regije, nekoč bogato pristaniško mesto, je vzorčni primer združevanja kultur in civilizacij v najbolj privlačni obliki
- Elementi mavrske arhitekture skupaj z baročnimi, renesančnimi in secesijskimi podobami evropskih mojstrov tvorijo nadvse posrečen mozaik vizualnih doživetij
- Manj znane zgodbe iz bogate preteklosti tega lepega mesta

Tekst: **Smilja Štravs**

Fotografije: Shutterstock

Plaza de España, edinstveno zlitje baročnega, renesančnega in mavrskega sloga, ki je še danes eden izmed najbolj prepoznavnih simbolov Seville.

Nisem bila povsem prepričana, ali je potovanje v Sevillo konec junija dobra ideja, saj je bilo napovedanih 38 stopinj Celzija. Mislila sem, da v takšnih razmerah ne bomo imele prav veliko od izleta, vendar se je mesto, prepredeno z belimi platnenimi strehami, ki pokrivajo nekatere trge in širše ulice, izkazalo za precej vzdržno celo čez dan. Če se le ne izpostavljaš direktnemu soncu … To v Sevilli ni tako težko, kot se zdi, še posebej, če se držiš ozkih ulic judovske četrti Santa Cruz, kjer je zaradi tesno skupaj postavljenih hiš s hladnimi notranjimi dvorišči prav prijetno. Tudi obisk katere od cerkva ali s kamnom in keramičnimi ploščicami bogato obloženih tipičnih andaluzijskih palač je poplačan ne samo z lepoto, ampak tudi z božajočim hladom. Če prisegate na šoping, pa ste tako rekoč skoraj »na ledu«!

Sem izrazito vizualno bitje, pisani tekstil je moje veliko veselje, in prisežem, da nikjer drugje v Evropi nisem videla toliko lepih oblek in lepo oblečenih žensk kot ravno v Sevilli. Za piko na i ste v dobro ohlajenih trgovinah na varnem pred vročinskim udarom, in če zanemarimo vročino vaše bančne kartice in stres zaradi neskončne izbire, se boste ob odhodu že skoraj razveselili koraka na toplo.
Sevilla je vsaj na prvi pogled eno najlepših, če ne kar najlepše mesto v Evropi, z bogato arhitekturo, živahnim vzdušjem in prijaznimi cenami. Zaznamuje jo značilno španski dekorativni slog, imenovan mudejarski, ki združuje mavrske, gotske in renesančne oblike, v Andaluziji pa je cvetel od 12. do 16. stoletja. Sevilla kot prestolnica regije, nekoč bogato pristaniško mesto, je vzorčni primer združevanja kultur in civilizacij v najbolj privlačni obliki. K njeni brezčasni lepoti in šarmu največ prispevajo prav elementi mavrske arhitekture, ki skupaj z baročnimi, renesančnimi in secesijskimi podobami evropskih mojstrov tvorijo nadvse posrečen mozaik vizualnih doživetij. Izbrala sem nekaj biserov in manj znanih zgodb iz bogate preteklosti tega lepega mesta, ki so nam jih zaupali lokalni vodniki.
Barrio Santa Cruz, četrt ozkih uličic in starih palač, nekoč imenovana La Judería, dobro skrita za debelim obzidjem kraljeve palače Real Alcazar, je najlepši del starega mesta, kjer si spočijete oko in duha, seveda pod pogojem, da se ne ozirate preveč v zgodovino, še zlasti ne v srednji vek, čas pogromov nad Judi. Ena od takšnih mračnih

V katedrali Sv. Marije je grob Krištofa Kolumba, odkritelja novega sveta.

Kratico NO8DO, povezano z neprekinjeno zanko, ki spominja na simbol neskončnosti, najdete na pročelju mestne hiše, na trafikah, kanalizacijskih pokrovih, zastavah …

skrivnosti je legenda o Susoni, dekletu, ki je živelo v hiši na ulici Calle Susona 10, kot se imenuje danes. Prepoznali jo boste po ploščici s podobo lobanje, ki zaznamuje vhod v hišo Susane Ben Susón, z vzdevkom La Susona, hčerke trgovca don Diega Susóna.
Socialne, politične in verske napetosti so v 14. stoletju vodile v nezadovoljstvo, za slabe razmere so okrivili Jude. Tako se je leta 1391 v Sevilli zgodil eden najbolj znanih pogromov nad Judi v srednjeveški Španiji. V njem sta bili ubiti dve tretjini prebivalstva judovske četrti, tisti, ki so preživeli, pa so bili prisiljeni sprejeti krščansko vero. Med njimi je bila tudi La Susona, ki je sprejela krščansko vero in se poročila s kristjanom.
Njen oče, bogati trgovec don Diego, se ni hotel sprijazniti s položajem, ki je Jude potisnil na rob družbe. Da bi si povrnili prejšnji status, so spreobrnjeni Judje v Sevilli, Carmoni in Utreri okrog leta 1480 načrtovali zaroto s ciljem, da zanetijo upor in oslabijo državo. Zarotniki so se srečevali na njegovem domu, za upor je izvedela tudi Susona. V strahu, da bi stvari šle predaleč in bi izgubila svojega mladega moža, mu je zaroto razkrila. Fant je skrivnost zaupal oblastem, ki so nemudoma aretirale zarotnike ter jih predale inkviziciji. Susona si ni mogla oprostiti, da je s svojo zaupljivostjo do moža izdala očeta.
Nikoli več ni zapustila hiše, v kateri je živela. Naročila je, da njeno lobanjo po smrti obesijo nad hišnim vhodom kot simbol tragedije, ki jo je nadse priklicala sama, in v opomin vsem mladim dekletom, da jih ne bi zaslepila ljubezen. Lobanja je v 18. stoletju razpadla, nadomestili so jo z oljno svetilko in kasneje s keramično ploščico, po kateri boste hišo tudi prepoznali.

Magnet za opero

Več sreče v ljubezni kot Susona je imela Rosina, junakinja iz opere *Seviljski brivec*. V Barrio Santa Cruz boste našli modri balkonček s pogledom na kraljeve vrtove, kjer naj bi Rosina poslušala petje znamenitega brivca, ki grofu Almavivi pomaga pri osvajanju lepega dekleta. Zgodbo je prvič opisal francoski komediograf Pierre Beaumarchais leta 1775, znamenito opero pa je leta 1816 zložil italijanski skladatelj Gioachino Rossini. Po začetnem neuspehu je postala ena najbolj priljubljenih oper sploh. Balkonček, ki krasi hišo, je magnet za turiste, čeprav ni pravi. Stavba je bila namreč zgrajena stoletje potem, ko je Beaumarchais napisal zgodbo, novi lastnik pa je balkonček dodal leta 1925, da bi za ameriške turiste, ki so leta 1929 obiskali ibersko-ameriško razstavo, poustvaril operno sceno.
Seviljski brivec pa ni edina opera, ki si je za prizorišče dogajanja izbrala Sevillo, andaluzijska prestolnica je namreč prizorišče skoraj

Andaluzijska prestolnica je prizorišče skoraj stotine opernih del. Med njimi so poleg Seviljskega brivca še Don Giovanni, Mozartova Figarova svatba, Beethovnov Fidelio, Verdijeva Sila usode in seveda Bizetova Carmen.

Pogled s stolpa Giralda na judovsko četrt Sevillein kupolo cerkve Santa Cruz

stotine opernih del. Med njimi so poleg Brivca še *Don Giovanni* oz. Don Juan, Mozartova *Figarova svatba*, Beethovnov *Fidelio*, Verdijeva *Sila usode* in seveda Bizetova *Carmen*, opera, katere oder je znamenita tobačna tovarna v Sevilli, znana kot Real Fábrica de Tabacos; od leta 1950, ko so tovarno preselili na drugo lokacijo, ima v njej svoje prostore univerza v Sevilli.

Tobačna emancipacija

Tobačna tovarna je bila zgrajena v 18. stoletju v baročnem slogu kot ena največjih industrijskih stavb v Evropi. Celoten kompleks obdaja širok obrambni jarek z vogalnimi trdnjavami, kakršni so v srednjem veku obdajali gradove. Takšen varovalni sistem je bil potreben, ker je bil tobak drag, privoščili so si ga lahko le najbogatejši. Sprva so izdelovali debelejše cigarete, podobne današnjim cigaram, ker pa je nova evropska razvada dišala tudi navadnim smrtnikom, so se ti znašli tako, da so po tleh po ulicah pobirali ostanke tobaka in zbirali drobce, ki so delavkam v tobačni tovarni ostali na obleki. Tobak, ki so ga tako nabrali, so tanko zvili in nastale so cigarete, kakršne poznamo danes.

Kraja tobaka v tovarni je bila strogo prepovedana, grešnice so bile kaznovane s hišnim zaporom, ki je stal na robu tovarne. Pa vendar je zgodba o tobaku tudi zgodba o začetkih ženske emancipacije, saj so z delom v tovarni prvič v zgodovini ženske dobile možnost lastnega zaslužka. Lastniki so namreč hitro ugotovili, da imajo ženske drobnejše prste kot moški, zato so pri zvijanju cigar bolj natančne in hitrejše. Tudi Carmen je bila ena od delavk v tobačni tovarni v Sevilli, ki se je v zgodovino zapisala kot neodvisna in neukrotljiva fatalka, španska Venera, katere zgodba je lik usodne ženske povzdignila v mit.

Tako kot je mit postala tudi nenavadna kratica NO8DO, povezana z neprekinjeno zanko, ki spominja na simbol neskončnosti. Najdete jo na pročelju mestne hiše, na trafikah, kanalizacijskih pokrovih,

Barrio Santa Cruz, četrt ozkih uličic in starih palač, nekoč imenovana La Judería, dobro skrita za debelim obzidjem kraljeve palače Real Alcazar, je najlepši del starega mesta.

zastavah ... NO8DO je eden najpomembnejših simbolov Seville, je okrajšava za »no me ha dejado«, kar pomeni »Sevilla me ni zapustila«. Zgodba izvira iz 13. stoletja, ko je v Kastilji vladal kralj Alfonso X. Ko je njegov prvorojeni sin in prestolonaslednik Fernando de la Cerda umrl, bi po stari tradiciji krona morala pripasti njegovemu bratu, drugorojenemu Sančku, vendar je novo rimsko pravo narekovalo, da prestol dobi eden od Alfonzovih vnukov, pokojnikovih sinov. Sančo se je temu uprl, kar je ljudstvo razdelilo na dve strani – na tiste, ki so podpirali starega kralja Alfonsa, in druge, ki so bili na strani njegovega sina.

Ker je bilo slednjih več, je rasla tudi Sančeva moč, vendar so uporniki sklenili, da ne bodo napadli Seville, mesta, kamor se je zatekel že zelo bolan Alfonso. Da je svoja zadnja leta lahko v miru preživel v Sevilli, se je kralj prebivalcem zahvalil s kriptogramom NO8DO; danes je to univerzalni simbol povezanosti, predanosti in skrbi za sočloveka ter seveda priljubljen romantični poklon.

Recikliranje

Stolnica Svete Marije z znamenitim zvonikom La Giraldo, znana kot največja gotska katedrala na svetu, ter kraljeva palača Alcazar, ki z ramo ob rami stojita v središču starega mesta, sta najbolj znani in obiskani znamenitosti v mestu. Tako kot druge cerkve v Andaluziji je bila tudi katedrala v Sevilli v obdobju muslimanske Španije mošeja. Kristjani so jo v 15. stoletju, po potresu, ki jo je resno prizadel, v dobrih sto letih predelali v veliko gotsko katedralo. Minaret so prekvalificirali v zvonik, ostalo je tudi notranje dvorišče z vrtom pomarančevcev.

Nekatere mošeje so predelali bolj, druge manj; posebej posrečena je denimo velika mošeja v Córdobi, Mezquita, kultna arhitektura, ki so jo po rekonkvisti nadvse prefinjeno preuredili v stolnico, pri čemer so pustili arkadno stebriščno dvorano z 856 stolpi in rdeče-belo pobarvanimi loki ter bogato pozlačeno islamsko molitveno nišo; v 13. stoletju je bila spremenjena v katoliško cerkev z renesančno katedralo na sredini. Celoten kompleks je zrcalo izjemno posrečene mešanice kultur in ena najbolj atraktivnih zgradb na svetu. Seviljska Giralda pa je ohranila formo srednjeveškega minareta z le nekaj dodatnimi okraski; katoliškim stavbarjem je tako prirasla k srcu, da so vse nove zvonike ob cerkvah gradili, izhajajoč iz forme minareta.

Bitka za Kolumbove kosti

V 15. stoletju je bila Sevilla bogato trgovsko mesto. Bogastvo ji je prinašala lega ob edini španski plovni reki Guadalquivir, po kateri so po odkritju novega sveta plule vse ladje, natovorjene z zlatom in srebrom iz novih dežel ter Sevilli plačevale znatne prevozne dajatve. To je bila zlata doba, saj je bila Sevilla edino pristanišče, ki je dobilo kraljevi monopol za trgovanje s španskimi kolonijami v Ameriki. Katedrala Svete Marije je bila zrcalna slika tega bogastva. Zato ne preseneča, da v njej stoji tudi grob Krištofa Kolumba, odkritelja novega sveta.

Kopeli Dona Maria Padilla v podzemlji kraljeve palače Alcazar

Palača Alcazar je eden izmed najbolje ohranjenih in veličastnih primerov mudejarske arhitekture, ki je z razkošnim okrasjem, značilnimi podkvastimi oboki, bogatimi čipkastimi štukaturami, geometrijsko okrašeno keramiko in notranjimi dvorišči prava paša za oči.

Nihče natančno ne ve, koliko Kolumbovih kosti je v njem, kajti Kolumbovi posmrtni ostanki so bili med zgodovino večkrat preseljeni. Po smrti je Kolumb najprej počival v Valladolidu, bil nato premeščen v Sevillo, kasneje pa so na zahtevo njegove družine ostanki potovali v Santo Domingo na otoku Hispaniola. Po prihodu Francozov so šli na Kubo, novi oblastniki Američani pa naj bi jih vrnili v Sevillo. Kakorkoli že, tega ne boste mogli preveriti, pa tudi ni treba, da bi se v čudovitem mestu, kot je Sevilla, prav veliko ukvarjali s kostmi.

Raje stopite čez trg, kjer na obiskovalce čakajo kočije, in si oglejte kraljevo palačo Alcazar. Palača je eden izmed najbolje ohranjenih in veličastnih primerov mudejarske arhitekture, ki je z razkošnim okrasjem, značilnimi podkvastimi oboki, bogatimi čipkastimi štukaturami, geometrijsko okrašeno keramiko in notranjimi dvorišči prava paša za oči. Originalno mavrska utrdba s prostori muslimanske arhitekture v pritličju, ki je bila v 16. stoletju nadgrajena v italijanskem renesančnem slogu, je ena izmed najlepših v Španiji in tudi najstarejša kraljeva palača, ki jo ob obisku Seville še vedno uporabljajo člani kraljeve družine; ogled njihovih prostorov je treba posebej rezervirati, saj je vsak dan na voljo le nekaj vstopnic.

Igra prestolov

Za njeno podobo je najbolj zaslužen kralj Peter I. Kastiljski, ki se je leta 1364 s pomočjo mojstrov iz Granade in Toleda odločil zgraditi palačo v tradicionalnem mavrskem slogu, in danes velja za najbolj popoln primer mudejarske arhitekture v Španiji. Najbolj veličastno delo v labirintu vzorcev je dvorana ambasadorjev z zvezdasto okrašeno kupolo in zlatim stalaktitnim okrasjem pod stropom. Palača, ki skupaj z vrtovi zaseda skoraj polovico starega mesta, je bila prizorišče snemanja kultne televizijske serije *Igra prestolov* in je poleg katedrale najbolj obiskana kulturna znamenitost v mestu.

Če bi se radi sprostili in preživeli urico ali dve v hladu tipične andaluzijske palače, se odpravite v Caso de Pilatos, to je stalna rezidenca vojvod Medinaceli, čudovit primer italijanske renesančne stavbe z elementi in dekoracijo v mudejarskem slogu, ki očara s tipično razkošnim, vendar bolj intimnim ambientom s pogledom na sijajno notranje dvorišče. Za piko na i se lahko sprehodite po senčnem vrtu in pokukate v kapelo v umetno zgrajeni jami.

Med velikimi osebnostmi preteklosti, ki so obiskali Sevillo, ni le Kolumb, ampak tudi Cervantes, pisatelj, ki velja za največjega pisca v španskem jeziku in utemeljitelja romana, čeprav ne ravno v zmagovitem slogu. Njegov roman *Don Kihot* je preveden v več kot 140 jezikov in narečij in je največkrat prevedena knjiga takoj za Biblijo. Kot vam je bržčas znano, je bila njegova pot do statusa, kakršnega je dobil po smrti, presneto trnova.

Kariero je začel kot vojak v bitki pri Lepantu, kjer je izgubil roko, namesto bogastva za vojaške zasluge pa so ga zajeli pirati. Kot ujetnik v Alžiru je ostal brez vsega, in ko se je končno vrnil v Španijo, je prvih deset let delal v Sevilli kot pobiralec davkov. Ker je delo

Oder Bizetove opere *Carmen* je znamenita tobačna tovarna v Sevilli, znana kot Real Fábrica de Tabacos; od leta 1950, ko so tovarno preselili na drugo lokacijo, ima v njej svoje prostore univerza v Sevilli.

preveč zagreto opravljal tudi v svojo korist, je pristal v kraljevem zaporu v Sevilli. Vajen vsega hudega je »priložnost« odlično izkoristil, saj je ravno med prestajanjem kazni dobil idejo za prvi del kultnega romana Don Kihot, na kar danes spominja njegov bronasti kip na ulici Entre Carceles.

Objem narodov

Don Kihot je vse svoje upe za preživetje na tem neprijaznem svetu polagal v fantazijo in ideale, in nekaj podobnega so v začetku 20. stoletja počeli tudi drugi Sevillčani, le z veliko večjim uspehom. Z razvojem industrije v 18. in 19. stoletju je Sevilla izgubila lahek zaslužek, ki ga je mestu zagotavljala plovna reka. Ladje so postale večje in težje in reka je zanje postala premajhna, Sevilla je zato izgubila status pristaniškega mesta.

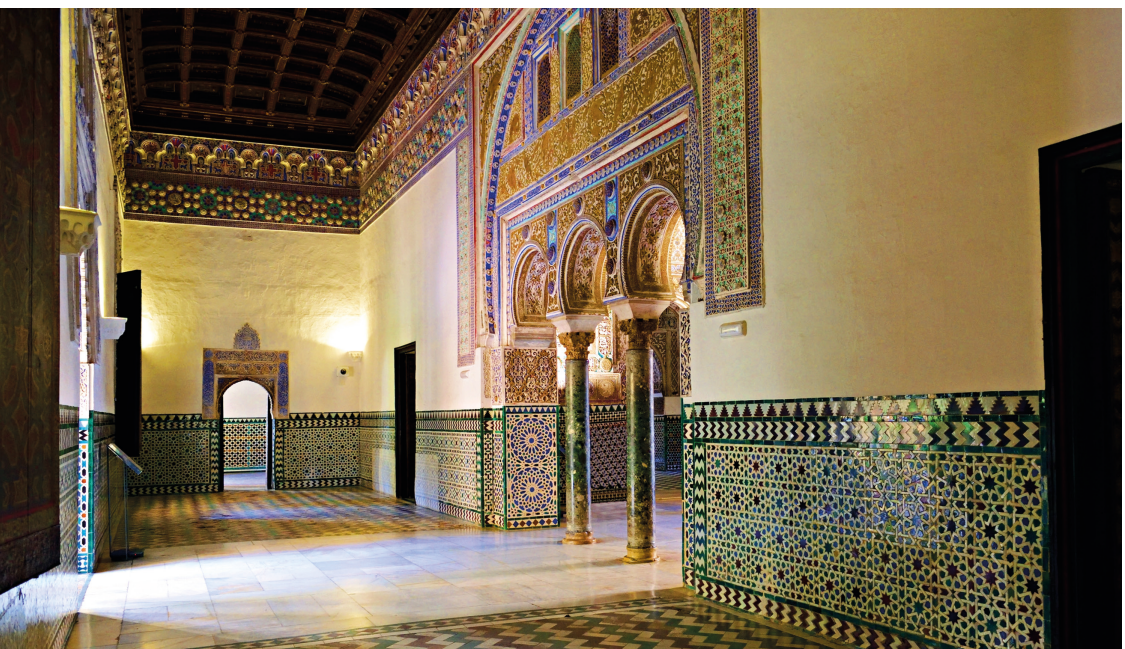
Ta preobrat v razvoju tehnologije bi mesto prav lahko pahnil v zaton, če ne bi stavili na obrt in industrijo, na kar so hoteli opozoriti svet v velikem slogu. Priredili so svetovno razstavo s poudarkom, da nanjo povabijo svoje nekdanje kolonije v Latinski Ameriki ter jim omogočijo, da na razstavi prikažejo svojo kulturo, gospodarstvo in dosežke, ter tako poskusijo zgraditi trgovske vezi, ki bodo koristile enim in drugim.

V projekt ibersko-ameriške razstave, ki je trajala od maja 1929 do junija 1930, so vložili veliko truda in mesto v nekaj letih tako rekoč obrnili na glavo. Staro judovsko četrt Santa Cruz so skoraj v celoti spremenili v hotele in apartmaje, da bi vanje nastanili ameriške turiste. Za najbolj petične goste so posebej za svetovno razstavo zgradili prestižen petzvezdični Hotel Alfonso XIII. na ulici Calle San Fernando nasproti današnje univerze oziroma nekdanje tobačne tovarne. Slovesnega odprtja 28. aprila 1929 sta se udeležila kralj Alfonso XIII. in kraljica Viktorija Evgenija. Zgrajen je v značilnem andaluzijskem neomudejarskem slogu in seveda si razkošno avlo in jedilnico v pritličju lahko ogledajo tudi turisti.

Osrednje prizorišče razstave je bil veličastni trg Plaza de España, edinstveno zlitje baročnega, renesančnega in mavrskega sloga, ki je še danes eden izmed najbolj prepoznavnih simbolov Seville. Zasnoval ga je arhitekt Aníbal González in ponuja čudovit primer španske regionalistične arhitekture s pogledom v bogato zgodovino in kulturo Španije. Polkrožno poslopje v obliki pahljače, s katero je hotel pokazati, kako mesto objema svoje goste, se nadaljuje v trg, okrašen s ploščicami azulejos.

Razdeljen je na 48 prostorov, ki predstavljajo galerije 48 španskih provinc in mest, vsako s svojo originalno poslikavo, polkrožno klopjo za obiskovalce in nekakšno kapelico za vodnike in zemljevide, ki bi obiskovalcem pomagali, da se z mesti bolje spoznajo. Manjka samo galerija Seville, saj menda ni bilo časa, da bi jo naredili ... Trg dopolnjujejo mostički in dobrih 500 metrov dolg kanal, po katerem se je mogoče peljati s čolnom. Plaza de España je bila prizorišče snemanja več filmov, na primer *Lawrence arabski* in *Zvezdne steze*.

Svoj pečat mestnim trgom, ulicam ter seveda tradicionalnim notranjim dvoriščem pa poleg obilja azulejos in mudejarskih čarovnij dajejo tudi drevesa pomarančevcev, ki jih je v mestu več kot 40.000. Pomaranče, ki jih rodijo, so grenke, zato niso namenjene za uživanje, ampak jih porabijo za proizvodnjo tradicionalnega sladkega pomarančnega vina, ki spominja na portugalski portovec, ter za marmelado, ki jo večinoma kuhajo za angleški trg. Parfumi z vonjem pomarančnih cvetov znamke Orange Tree Sevilla, kandirane pomaranče in pomaranče iz marcipana ter drugi pomarančni izdelki pa so imenitni in uporabni spominki, s katerimi boste okus Seville ponesli tudi domov. ■

Najstarejšo kraljevo palačo v Španiji ob obisku Seville še vedno uporabljajo člani kraljeve družine; ogled njihovih prostorov je treba posebej rezervirati, saj je vsak dan na voljo le nekaj vstopnic.